

וישב תשפ"א שלום רב

הנה במחלוקת יוסף ואחיו, יודעים אנו מהרבה ממפרשי התורה שהיתה כאן מחלוקת בין גדולי עולם, שבטי קה, שקודם שנמכר יוסף יצא דינו למיתה ע"פ פסקם של האחים שסברו שהוא רודף ומשמיץ אותם ויש עליו דין של הבא להרגך השכם להורגו. יש כאן שיטה עקבית, פסק מוחלט, שאף שזה מחלוקת בין גדולים, אבל יצא פסקו למיתה, שאח"כ חננו אותו ושינו את הפסק למכירת עבד לעולם, וזה דבר שלפי דעת תורתם היה מה שצריכים לעשות בכדי להגן על עתידם. אלא שלפ"ז באמת אין כזה דבר כמו חטא מכירת יוסף, אין צורך לכפרה, הכל נעשה לפי הדין, ומי בכלל אומר שהם טעו, שמא צדקו, ואפילו אם טעו אין עונשין על טעות, ובפרט שלמעשה לא הרגו אותו!

אלא שלפ"ז יש לעמוד על לשון התורה במה שאומר הפסוק [לז-יח]: ויראו אותו מרחוק ובטרם יקרב אליהם ויתנכלו אותו להמיתו. והנה לשון ויתנכלו פירש"י נתמלאו נכלים וערמוניות – conspired, וכן פירש רשב"ם, וספורנו פירש "המצאה להרע כמו אשר נכלו לכם על דבר פעור". ומזה משמע שכוונתם לרעה בערמוניות ונוכלה¹. ובאמת הרמב"ן תמה על לשון הפסוק שמדגיש לנו שבטרם יקרב אליהם כבר התנכלו להמיתו, דמאי קמ"ל בזה, וביאר הרמב"ן שבאמת מלכתחלה חשבו (התנכלו) להורגו עוד בטרם יקרב אליהם, והוא מסביר בכדי שלא יצטרכו לשפוך דמו בידיהם, ומביא מדרש שרצו לשסות בו כלבים כדי שהכלבים יהרגו אותו, אבל מכיון שזה לא עבד, אז ממילא כאשר הוא בא אז אמרו לכו ונהרגהו. ולפ"ז "הניכול" הוא על ביצוע ההריגה, לא על עצם ההחלטה להרוג אותו, שזה עשו כבר מקודם במושב ב"ד. אבל יש להבין מדוע מדגישה התורה לפ"ז שכבר נמנו וגמרו להמיתו עוד בטרם יקרב עליהם, וכי יש חילוק אם הורגים אותו בידיים או משסים בו את הכלבים, הלא הפסק הוא אותו הפסק, ואם הוא פסק צודק אז הוא צודק בלא"ה, וכן להיפך.

בפסוק לפני זה: ויאמר האיש נסעו מזה כי שמעתי אמרים נלכה דתינה וילך יוסף אחר אחיו וימצאם בדתן. ופירש"י: נסעו מזה הסיעו עצמם מן האחוה: נלכה דתינה לבקש לך נכלי דתות שימיתוך בהם.

והקשה הרמב"ן איך אפשר שיוסף ישמע דבר זה מפי המלאך ואעפ"כ ילך לקראת אחיו, וכי מתאבד הוא? ומחמת זה דחק הרמב"ן שדברי המלאך אליו רק באו ברמז, ויוסף לא הבין את כוונת המלאך, עיי"ש. אבל מלשון רש"י אצלנו לא משמע כן, ומרש"י בסוטה משמע להדיא איפכא, שלשון רש"י הוא: כך אמר לו אתה אומר את אחי אנכי מבקש, נסעו מן האחוה הזאת ואין מחזיקין את עצמך כאחין לך, כי שמעתי אומרים נלכה ונבקש דתות ודינין להמיתו אם יבא אצלנו², ומשמע שהבין היטב ואעפ"כ הלך לקראת אחיו, וזה דבר פלא, וכי מתאבד הוא. וא"א לומר שעשה כן מחמת כיבוד אב, דראשית כל יעקב רק ציווהו ללכת עד שכם ולא יותר מזה [כ"כ באוה"ח], אבל עוד יותר מזה, דהלא אם היה שואל את יעקב שעכשיו שנודע לו שזה מקום סכנה האם עליו ללכת, מסתבר שלא היה יעקב מסכים, וא"כ אין זה כיבוד אב נמי לא. וגם תמוה טובא בעיקר הדבר, הלא יוסף ידע שאחיו שונאים אותו עד כדי כך שאינם יכולים דברו לשלום, וזה הרי סימן מובהק לשנאה, שכל שלא מדבר עם חבירו שלשה ימים ה"ז שונא כדאיתא במשנה במכות, וא"כ איך שייך שיכניס את עצמו לסכנה כזו גדולה אפילו לולא דברי המלאך? והקושיא גדולה עוד יותר על יעקב, איך הכניס את בנו החביב בסכנת מות – הלא בודאי ידע שהאחים מקנאים בו ושונאים אותו³ וכן הקשה האוה"ח.

וגם תמוה מה ששלח יעקב את יוסף לך נא ראה את שלום אחיך, הלא מובאר ברש"י להלן שכל יום היה אחד מהאחרים חוזר ליעקב ומספר לו על שלום אחיו, וא"כ מה צריך יעקב שיוסף ידרוש על שלום אחיו?

שבוע שעבר דברנו באריכות על מה שגבכו חז"ל טענה על יעקב שנעל את דינה בכדי להגן עליה מפני עשו, שזה פלא מלהבין את הטענה עליו, ואת ההשלכות להלכה מחמת דברי חז"ל אלו, וזה מיישב את הנחיצות של המאמר הזה לדורות, ואת דעות מרנן הגרא"ו והחזו"א בסוגיא זו. גם תמהנו שמדוע אין בקורת על לאה שגם היא מאסה בעשו ולא הסכימה להנשא לו, והיא משתבחת ע"י חז"ל אף שאולי היתה יכולה להחזירו למוטב, ויישבנו הדברים קצת, עיי"ש. ברצוני להוסיף כאן עוד נקודה חשובה מאד, קצת בדרך אחרת,

1. ואמנם הספורנו, לשיטתו, פירש ויתנכלו מלשון התפעל, כלומר שחשבו שיוסף מתנכל עליהם, להמיתם, ולכן דנוהו כרודף וכהבא להרגך, ולפי דבריו השבטים הם "צדיקים גמורים" שאף פעם לא נחמו על הרעה, ורק נחמו ע"ז שלא הקשיבו לתחנוניו.
2. ובאמת גם מלשון רש"י זה משמע שסובר כדעת ספורנו שהאחרים חפשו "דתות ודינין" כלומר הכל נעשה ע"פ גדרי ההלכה "להמיתו אם יבוא אצלנו", ותמוה מדוע דוקא חייב מיתה אם יבוא אצלנו, אלא שהכוונה היא שאם יבוא אצלנו אז יש לו דין רודף, דכל זמן שנשאר בבית הוא לא מסוכן, אבל אם יבוא אצלנו אז בהכרח שהוא מחפש "למצא עליהם עלילה או להחטיאם כדי שיקללם אביהם או יענישם הקל יתברך וישאר הוא לבדו ברוך מבנים" (לשון הספורנו), וממילא רק אז יש לו דין רודף, וחייב מיתה ע"פ הדין.
3. ועיין רש"י בפרשת ויגש [מו-ל] שבאמת חשש יעקב שיתבע הקב"ה דם יוסף ממנו משום שהוא אשם במיתתו, עיי"ש.

וגם להוסיף לבאר את הנקודה הפנימית בדברי חז"ל במה שראו לנכון לבקר את יעקב במהלך זה, ולגבב עליו חטא שאין לו רקע ובסיס בכלל וכאילו יעקב עשה כאן דבר תמוה ומסוכן, אף שלפום ריהטא אין כאן אפילו טענה עליו ולא במקצת?

נעיין מחדש מה קרה בפגישת עשו ויעקב שנהפכה כמין רגע משנאת מות לחיבוק ונישוק ובשלום ושלחה. יודעים אנו מחז"ל ומרש"י שיעקב הכין את עצמו לדורון ולתפלה ולמלחמה, אבל למעשה כאשר קראה הפגישה ועשו רץ אליו וחבקו ונשקו הרי שום אחד מאלו לא אירע (אף שפשוט שאיננו יודעים כח התפלה איך היא עובדת), שהרי את הדורון עשו לא רצה אפילו לקחת, וכמעט מכריח אותו יעקב לקבל, וא"כ לא מסתבר שזה היה מה ששינה את דעתו של עשו, והמלחמה הרי בודאי לא אירעה (ולא רק זה אלא כל התכנית של חציית העם לשני מחנות והיה המחנה הנשאר לפליטה, שזה המלחמה שתיכנן יעקב, הרי זה לא אירע, כי כאשר קרב עשו הרי הוא שם את כל הנשים והשפחות והילדים ביחד), וא"כ איך נהפך הדבר?

וכמדומני שלפי פשוטו ההבנה היא שנס גדול היה שם, שאף שעשו תיכנן להורגו ובאמת רצה כן, אבל הקב"ה הבטיח ויעקב התפלל וממילא נס גדול היה שם כמו נס חנוכה, והקב"ה הפך את לבבו ונהפך מאויב לאוהב, וא"כ אז פשוט שעל זה הועיל כח התפלה. כך לומדים פשוט⁴ אבל זה תמוה טפי, דאיזה מין נס זה, כי אם הקב"ה צריך להציל את יעקב כפי שהבטיח לו, א"כ בכוחו לסלק את עשו מכאן, וכמו כאשר רדף פרעה את ישראל הוא טיבע אותם בים סוף, וכמו שהרג שמנים אלף חיילי סנחריב כאשר התקיפו את ירושלים, וכמו שהחשמונאים נצחו את צבאו של אנטיכוס, א"כ זה אנו מכירים שאפשר להתפלל ע"ז והקב"ה יוכל לסדר את זה בקלות גדולה, מה שאנו קורים נס, אבל איזה מין נס זה שהאויב נהפך לאוהב וחבר, והרי בודאי יעקב לא התפלל על זה, אלא הוא התפלל הצילני נא מיד אחי מיד עשו, ופתאום עשו נהיה חברו הטוב?

וגם הרי רש"י מביא מחלוקת בין חז"ל מה בדיוק אירע פה, שי"א שנשקו בכל לבו שנכמרו רחמיו באותה שעה, וי"א שלא נשקו בכל לבו, ורש"י משמיט את המדרש [והראב"ע אומר שהמדרש הזה הוא בשביל ילדים] אבל במדרש כתוב שרצה לנשוק אותו ונעשה צוארו כמו של שיש, שזה בודאי דבר אגדה סתום, אבל אין לנו בהירות מה אירע כאן חוץ מזה שאנו רואים

שבין רגע נהפך הרגש משנאה לאהבה, עכ"פ לשעה. וגם תמוה מאד שהמשפט הידוע שהלכה שעשו שונא ליעקב, שזה לשון חז"ל בספרי בפרשת בהעלותך, מביא רש"י בפעם הראשונה כאן, דהלא באמת השנאה של עשו ליעקב מקורה במרמת הברכות, וכמו שכתוב וישטום עשו ליעקב על הברכה אשר ברכו אביו, ותיכנן להורגו, א"כ ההלכה שעשו שונא ליעקב נוסדה מאז, וכאן אדרבה היא אולי נגמרת, וא"כ מדוע ממתיין רש"י ללמדנו את זה בדוקא כאן?

אבל דעו נא רבותי דאין כאן נס ולא חצי נס [ע"פ במובן שאנו מכירים], אלא שמה שיעקב עשה הוא פשוט לשנות את גישתו לאחיו עשו, הוא החליט שבמקום שילחם עם עשו ויראה לו שנאה אותו, הוא ידבר אתו כמו אח שמדבר לאחיו, כלומר במקום לרמות אותו ולקחת את הברכות ואת הבכורה ממנו כמו שעשה עד עכשיו, שאפשר להבין מדוע יכעס עשו על זה, הוא יתרחק לפניו ובעצם לבקש ממנו סליחה וכפרה על מה שעשה לו, בודאי בלי ליתן לו בחזרה את הבכורה ואת הברכה, כי זה בדין היה שייך ליעקב בתקופה ההיא, גם ברוך יהיה, אבל בכדי להנמיך את הכעס ואת החמה, לשנות את לבו של עשו אליו, ואת רגש המחלוקת והשנאה שהיה ביניהם, הוא עשה דבר דראמטי – לא נס – אלא התפייסות, הכנעה, והוא עבר לפנייהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו, וההכנעה הזו, ההשתחואה לפניו, זה הפך את לבו של עשו כמין רגע, לא משום שהיה כאן נס, אלא משום שזה טבע של בן אדם, שאם יש מחלוקת בין אנשים, וקטטה וריב, אבל יש כזה דבר של פיוסן ושלום, הוא לא צריך להיות השונא והאויב שלך לעולם ועד, אנשים צריכים ללמוד להשלים זה עם זה.

ומכיון שעשה כן יעקב, וזה בגדר תשובה על זה שרימה את עשו מלכתחלה, מיד נהפך לבו של עשו, כן פירש"י להדיא על הפסוק ויחבקו ונתגלגלו רחמיו כשראהו משתחוה כל השתחוואות הללו, ועיין ספורנו וירץ עשו לקראתו נהפך לבו כמו רגע בהכנעותיו של יעקב כו' הן לא עשו כן בריוני בית שני לא היה נחרב בית מקדשנו כמו שהעיד ריב"ז וכו', הרי שאין כאן נס אלא פיוס והכנעה, עד גשתו עד אחיו, הוא נגש אל האחות של עשו, שהוא בן יצחק ורבקה, הנכד של אברהם ושרה, והימר על זה שיוכל לפעול על עשו לשנות את יחסו כלפיו. ובעצם מה שקורה הוא שיעקב מחזיר לו את הברכות, שהרי יצחק אמר הוה גביר לאחייך וישתחו לך בני אמך, וכאן הוא מחזיר לו את

4. ולכאורה כן משמע מהרמב"ן [הקדמה לפרשת וישלח]: נכתבה זאת הפרשה להודיע כי הציל הקב"ה את עבדו וגאלו מיד חזק ממנו וישלח מלאך ויצילהו וכו', ומשמע שזה נס שנעשה ע"י מלאך. אבל לא מובן מה כוונתו בוישלח מלאך ויצילהו, ולא מצינו ששלח הקב"ה מלאך להצילו מיד עשו, ואולי כוונתו לשרו של עשו, ואולי זה שיגרא לישנא בעלמא, וצ"ע.

הגבירות, ע"י הדורות, וגם משתחוה לו, הרי שעשו הוא בעל הברכות – קח נא את ברכתי אשר הובאת לך!

והוא הצליח בזה, כי עשו נהפך מאויב לאוהב, וכמעט ברגע אחד ראה יעקב שעשו הוא בן אדם שאפשר לדבר עמו, אפשר אולי לבוא לידי הסכם עמו איך לחיות את החיים באופן שותפי, אולי שותפות יששכר וזבולון כמו שהבאנו שבוע שעבר מהאמת ליעקב! אבל פתאום קרה משהו ששינה את התוצאה של הפגישה הזו לנצח נצחים – ונקדים:

מקובל אצלנו כמו שאמרנו מקודם שיסוד השנאה של עשו ליעקב הוא בגין הברכות שלקח יעקב, שהרי ע"ז כתוב וישטום עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו, זה אינו, כי זה היה דבר חולף, ע"ז באמת מחל לו עשו וכמו שאמרה רבקה עד אשר תשוב חמת אחיך ושכח את אשר עשית לו, אבל האמת היא שמצד הברכות באמת נתפייס עשו, שהרי קיבל את הדורות, ואמר לו אחי יהיה לך אשר לך, וראה שגם הוא נתעשר והיה לו מספיק, ולכן אף שלקחת הברכות גרם שטמה, אבל זה לא נשאר לעולם ועד, ומה א"כ גרם את השנאה, מדוע באמת הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב?

התירוץ הוא שכאשר ראה והבין עשו שיעקב שם את דינה בתיבה בכדי למונעה ממנו, והיא נשארה בתיבה גם לאחר הפיוס והחיבוק הגדול או אז נפל כרעם הידיעה אצל עשו שהוא כרות ונתוק מיעקב לעולם ועד, זה כבר הרבה יותר מהברכות, כלומר יעקב אומר לעשו – שמע נא אחי החשוב, אני מוכן להשלים אתך, ולתת לך דורנות, הוא ממש נגש עד אחיו וחדר תוך רגש האחוה שלו, וזה השפיע מאד על עשו עד שנשקו בכל לבו, אבל באותו הזמן שהתקרב אליו ופעל אצלו רגשי אחוה, הוא גם אמר לו בהחלטיות שלעולם הוא לא יקבל את דינה, כלומר הוא לעולם לא יתחתן עם בית יעקב, אני לא רוצה קשר נצחי אתך, אני לא רוצה להתחסס לך, אני לא מתקשר אתך בקשר נשואין, המשפחות שלנו נפרדות בתור הנצחיות שלנו, זאת אומרת שכאן קבע יעקב שאין השנאה נובעת מעשו ליעקב, אלא זה באמת מתחיל מיעקב, יעקב שנא את עשו, הוא דוחה אותו לחלוטין ואומר לו שאין לו שום תקוה, לא בזה ולא בבא, ואפילו אם ישוב עשו בתשובה לא שייך שיתקבל בתוככי יעקב, אין לי חלק בו ואין לי חלק בך, והדחיה הזו של יעקב גרמה לשנאה עזה מצדו של עשו, עד שזה נהיה הלכה שעשו שונא ליעקב וזה כבר לא יכול להשתנות, זה כבר הלכה, כי כל זמן שזה היה על אודות הברכות, זה לא הלכה, זה כסף ועושר וברכות, ולכן לא הביא רש"י מאמר חז"ל על השטימה, כי זה יכול להיות ארעי, זה היום כאן ומחר שם, אבל מהלכו של יעקב עם דינה הראה לעשו שהוא נדחה מסביבתו של יעקב לנצח

נצחים, וזה לא שייך להשתנות בדעתו של יעקב, וממילא זה הלכה, וזה באמת מקור האנטישמיות, ולכן הביא רש"י דברי חז"ל אלו כאן.

ומחשבת יעקב בזה הוא באמת כפי שנצטוה ע"י רבקה אמו, ולא כשיטת יצחק, שיצחק רצה לקרב את עשו שגם לו יהיה חלק ונחלה, שאם ישוב בתשובה שהשער פתוח בפניו לחזור לחיק המשפחה, ואילו רבקה סברה שאין לעשו שום חלק ונחלה בכרם בית ישראל, ויעקב כאן עשה רצון אמו ולא רצון אביו, וזה מהלך גדול מאד מצדו של יעקב, שהרי זרע עשו גם הוא זרע אברהם, וכאן הוא דוחה את זרעו מכל וכל. ומי הוא זה שצוה את יעקב לעשות כן עכשיו, דבשלמא מקודם שזה היה ציווי אמו בכדי שיקבל את הברכות נחא, אבל עכשיו שהברכות כבר שלו, ועשו כבר השלים עם זה, מי הוא זה שצוה את יעקב לדחות את עשו לגמרי, וע"ז ביקרוהו חז"ל ואמרו שלא היה לו רשות לעשות כן, ואדרבה אפשר שגם רבקה היתה סוברת כן, דהרי גם היא אמרה למה אשכל את שניכם ביום אחד, והיא קותה שעשו ישכח מזה וישוב חרון אפו, ואכן זה אירע, אלא שיעקב חידש חרון אף חדש, שחרון אף זה לא נשכח ולא נמחל אלא נהיה הלכה, הלכה שנתחדשה לא מחמת הברכות אלא מחמת מעשה דינה!

ולפ"ז מעשה יעקב עם דינה היו לו השלכות במשך כל ההיסטוריה, זה יסוד השנאה של יעקב לעשו וממילא של עשו ליעקב, ולכן פשוט מה שגילו לנו חז"ל את הבקורת של יעקב, שזה לא מעשה קטן ומבוטל, אלא במעשה זו תלויה כל המשך הסיפור, ובלי זה אי אפשר להבין מה קורה בהיסטוריה של כלל ישראל. וזה מה שאמר לו יעקב עד אשר אבא אל אדני שעירה, ופירש"י הרחיב לו הדרך עד ימי המשיח, כלומר עד אז הוא לא יכול לבא לבית ישראל ולעולם הוא מורחק ממקור האמת, ואת זה שנא עשו! וא"כ לא גבבו חז"ל טענו דמוניות על יעקב, אלא כאן טמון דבר מרכזי וחשוב מאד בהבנת קורות ימי ישראל!

וזה מובן היטב לפי מהלכו של הגרא"ו, שלא רצה יעקב שישכח עשו בתשובה, שהרי רואים אנו שכששאר היה בסכנה היה יכול להפעיל את לבו של עשו לשוב אליו כמו אח, ועשו נשקו בכל לבו כמו אח, אבל מיד כאשר יצא מהצרה הפנה את לבו לעשו ודחה אותו מהנצחיות של כלל ישראל, וזה סתירה בהנהגתו של יעקב עם עשו, ולכן נתבע על זה. וגם להבנת החזו"א שזה היה הכרעת הדעת של יעקב שלא כדאי ליתן דינה ליעקב, נחשב זה לטעות, שהרי ראה איך שיכול לשנות את דעתו של עשו ולהפכו לאחיו ע"י אהבה, ומדוע לא השתמש בזה עוד, ובהכרח שהיה כאן חסרון מצדו של יעקב בהכרת אישיותו של עשו!

ונראה שפסק זה של של יעקב נבע מבית מדרשו של שם ועבר, ששיטתם היתה להתרחק מן הרע בכל מה שאפשר, וזה למד יעקב ב"ד שנה שנטמן שם, אבל לא כן היתה שיטת אברהם ויצחק, ולכן נתבע יעקב ע"ז, ודו"ק.

ולפ"ז י"ל, שבודאי הבין יוסף היטב מה שאמר לו המלאך שאחיו הסיעו את עצמן מן האחוה והם נכונים להמיתו, ובודאי דעת יעקב לא היתה להכניס את יוסף לסכנה, אבל דעתם היה שאפשר לשחזר את הסיפור של יעקב ועשו לסיפור של יוסף ואחיו, ובודאי הסביר יעקב ליוסף ואל בניו איך הוא הצליח להפוך לבו של עשו, ואדרבה אפשר שבדוקא שלח יעקב את יוסף משום שרצה שיוסף ידרוש בשלומם וידבר עמם, הוא רצה לחדש ולרענן את היחסים ביניהם, כי באמת כל המחלוקת ביניהם נסעה מאי התדברות, שכל אחד חשב שהשני רודף אותו ומאיים לטורדו מן העולם, ובדיוק כמו יעקב ועשו, ולכן סבר יוסף שאם הוא יבוא אל אחיו ויראה להם אחוה, וילך יוסף אחר אחיו, לא כתוב אל אחיו, אלא אחר אחיו, אם הוא יקרב את עצמו להם ויראה להם שהוא אח שלהם בדעה ובשלום ובהתקרבות, ממילא יתהפך גם לבם ולא יהרגו אותו, ולכן בדוקא הלך אחריהם, ולכן לא חשש לדברי המלאך, שהרי יש לו תכנית. וגם שייך שיוסף אמר בלבו הם אמנם מקנאים ושונאים אותי, אבל זה גם אשמתי, אני הרי הבאתי דיבתם, אני הייתי נער עם בני השפחות, וכל מיני טענות, אני אמרתי חלומות, אולי לא התנהגתי כשורה, אולי היה בדעתי להתנצל להם ולהשתחוות להם בדיוק כמו שעשה יעקב לעשו, הוא רצה לחדש את האהבה ביניהם, ע"י המהלך הזה.

והנה עצתו זו היתה עובדת, אבל גם האחים ידעו מזה, שהרי גם הם ראו איך שנהפך לבו של עשו כאשר התקרב אליו יעקב, אז נתדברו ביניהם שמעון ולוי, וכתוב בתורה: ויראו אותו מרחוק, אבל חששו שמא יקרב אליהם וישנה את דעתם, הוא יתקרב אליהם לדבר אליהם דיבוי אחוה ושלום, וממילא ישתנה גם מה

שהם יחשבו עליו, ולכן נתמלאו נכלים וערמומיות והחליטו שבטרים יקרב אליהם ויתנכלו אותו להמיתו, וביארו חז"ל במדרש ששיסו בו את הכלבים, כלומר הם לא רצו שיהיה קירוב ביניהם כך שישנו את דעתם, זה אמנם נכון שלפי הפס"ד שלהם יוסף חייב מיתה, אבל הלא צריך להפך בזכות, צריך למצוא כל טעמך להציל את ההרג, והצילו העדה, אבל הם לא רצו שיתקרב יותר מדאי, הם רצו לשסות בו את הכלבים עוד טרם יבוא אליהם, וממילא הם אפילו לא נתנו לו את ההזדמנות להתקרב כ"כ בכדי להשפיע אחוה עליהם, וממילא החליטו להורגו כמו שאומר הפסוק הבא: ועתה לכו ונהרגוהו, ודו"ק היטב.

וזה חטא מכירת יוסף, החטא הוא לא שפסקו דינו למיתה משום הבא להרג, ואדרבה זה הדין, אבל החטא הוא שלא נתנו לו הזדמנות להראות שהוא לא בא להרגם, שהוא לא מסוכן, החטא הוא שלא נתנו לעצמם הזדמנות לשנות יחסם ליוסף, כפי שמחייב הדין מדיינים, וזה חסרון גדול מצדם, כי אמנם אחר מעשה ב"ד אין כלום, אבל הם לא מילאו את תפקידם כהוגן.

ואולי לפי זה י"ל ביאור חדש במש"כ בפרשת מקץ: אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו, והרמב"ן מקשה איפה מצינו שהתחנן יוסף, וא' מתירוציו הוא שזה דבר ידוע בטבע כי יתחנן אדם לאחיו בבואו לידם להרע לו וישביעם בחיי אביהם ויעשה כל אשר יכול להציל נפשו ממות... אבל תמוה לפ"ז מדוע לא נכתב זה בתורה, והלא כל פרט ממעשה יוסף ואחיו נכתב בתורה ומדוע הושמט זה? וגם תמוה דאם היו תחנונים ממש א"כ הול"ל ולא קבלנו, ומזה זה שאמרו אבל לא שמענו? אבל לפ"ד אפשר שתחנונים יכולים להיות בלי תחנונים ממש, ולכן לא נכתבו בתורה, אבל הם התחרטו על זה שכבר החליטו לעשות כן ולשסות בו את הכלבים עוד טרם נקרב אליהם, וזה טענה גדולה עליהם. ולכן כתיב: ולא שמענו, כלומר שבכלל לא שמעו, משום שלמעשה לא נתנו לו את ההזדמנות להתחנן.